

Viite:

Sosiaali ja terveysministeriön lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle 20.6.2022, VN/6884/2021

Asia:

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi Oikeusrekisterikeskuksen sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteristä sekä siihen liittyviksi laeiksi.

Esitys perustuu päätökseeni dnro OKV/719/1/2019 ja luonnollisesti pidän esitystä ja sen perusratkaisuja perusteltuina. Kaikki tuomioistuimia ja lautakuntien jäseniä koskevien sidonnaisuustietojen kokoaminen yhteen yhteiseen lakiin selkeyttää lautakuntien jäsenten sidonnaisuusilmoituksia koskevaa sääntelyä. Muutoksenhakulautakuntien sekä liikenne- ja potilasvahinkolautakunnan jäsenten sidonnaisuuksien rekisteröinti samaan yleiseen tietoverkkoon sijoittuvaan rekisteriin edistää muutoksenhakujärjestelmän avoimuutta.

Sidonnaisuusrekisterin julkinen tietopalvelu

Sidonnaisuusrekisteristä julkisena tietopalveluna ei ehdoteta Oikeusrekisterikeskuksen sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteristä annettavaa lakia koskevassa hallituksen esityksessä erityistä sitä koskevaa sääntelyä.

Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain 24 §:n 2 momentin mukaan tiedon antamisesta muussa sähköisessä muodossa ja yleisölle katseluyhteytenä toteutettuna tietopalveluna säädetään erikseen. Tiedonhallintalain hallituksen esityksen 24 §:n 2 momentin säännöskohtaisten perustelujen (HE 284/2018 vp, s. 111) mukaan ”Pykälän perusteella viranomaisen ei voi esimerkiksi avata tietoverkkoon yleisiä tietopalveluja viranomaisen

tietovarannoissa oleviin henkilötietoja sisältäviin tietoaaineistoihin, vaan tästä tulisi säätää erikseen laissa, kuten perustuslakivaliokunta on edellyttänyt”.

Esitys ei kuitenkaan sisällä ehdotusta tai arvioita siitä, miten erityisesti Oikeusrekisterikeskuksen sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteristä annetun lain 4 §:n 1 momentin sääntely täyttää tiedonhallintalain 24 §:n 2 momentin sääntelyä koskevat vaatimukset. Näitä ovat esimerkiksi, mitä tietoja julkiseen tietopalveluun tallennetaan yleisön saataville ja niiden suhde muun muassa tiedonhallintalain vaatimuksiin. Ovatko kaikki rekisteriin esityksen 3 §:n perusteella merkittävät tiedot julkisessa tietopalvelussa? Hallituksen esityksessä on pohdittu myös mahdollisuutta, että virkamieslain 8 a §:n nojalla ilmoitettavat tiedot voisivat sisältää erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Lisättäisiinkö tietopalveluun myös näitä tietoja?

Sidonnaisuusrekisterin julkisen tietopalvelun erityisellä sääntelyllä turvataan rekisteröitävien yksityiselämän suojaa. Perustuslakivaliokunta on arvioidessaan viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista koskevaa sääntelyä kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten se sidotaan tietojen saamisen välttämättömyyteen. Viranomaisen tiedonsaantioikeus ja tietojen luovuttamismahdollisuus voivat valiokunnan mukaan liittyä tietyn tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tietosisällöt on lueteltu laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole tällä tavoin lueteltu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" tietyn tarkoituksen kannalta. Perustuslakivaliokunta ei ole pitänyt hyvin väliä ja yksilöimättömiä tietojensaantioikeuksia perustuslain kannalta mahdollisina edes silloin, kun ne on sidottu välttämättömyyskriteeriin. (PeVL 65/2014 vp, s. 3-4).

Perustuslakivaliokunta on käytännössään pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaika henkilörekisterissä sekä rekisteröidyn oikeusturvaa. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista. Lailla säätämisen vaatimus ulottuu myös mahdollisuuteen luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla (ks. PeVL 11/2008 vp, s. 3/I ja siinä mainitut valiokunnan lausunnot).

Esimerkiksi sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 18 §:ssä on oma säännös julkisesta tietopalvelusta. Säännöksen mukaan palvelu sisältää tiedon ammattihenkilön nimestä, rekisteröintinumerosta, syntymävuodesta ja ammattipätevyydestä sekä ammatinharjoittamisoikeuden rajoittamisesta (1 mom.). Tietoja voidaan hakea vain yksittäisinä hakuina käyttäen perusteena rekisteröidyn nimeä tai rekisteröintinumeroa (2 mom.). Tiedot poistetaan palvelusta ammattihenkilön kuollessa taikka jos ammattihenkilön ammatinharjoittamisoikeus on poistettu (3 mom.).

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 24 f §:ssä on säädetty terveydenhuollon ammattihenkilöiden julkisesta tietopalvelusta. Perustuslakivaliokunta on tarkastellut terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevaa vastaavaa tietopalvelua lausunnossaan PeVL 32/2008 vp.

Hallituksen esityksessä ei ole myöskään säännelty henkilöjä koskevien tietojen säilytysaikaa rekisterissä tai julkisessa tietopalvelussa taikka niiden poistamista.

Mikäli 4 § 1 momenttia pidetään sellaisenaan riittävänä, esityksen perusteluissa olisi syytä olla siitä arvio.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijä

Anna-Maarit Pimiä